

End game – strategiat ja esteet

Arja Rimpelä, professori
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Terveystieteiden yksikkö

David S Timberlake, Ulla Laitinen, Jaana M. Kinnunen,
Rimpelä A. Strategies and barriers to achieving the goal of
Finland's tobacco endgame. Tobacco Control 2019
doi:10.1136/tobaccocontrol-2018-054779

Professor David Timberlake
University of California, Irvine
Fullbright Professor, Tampere University

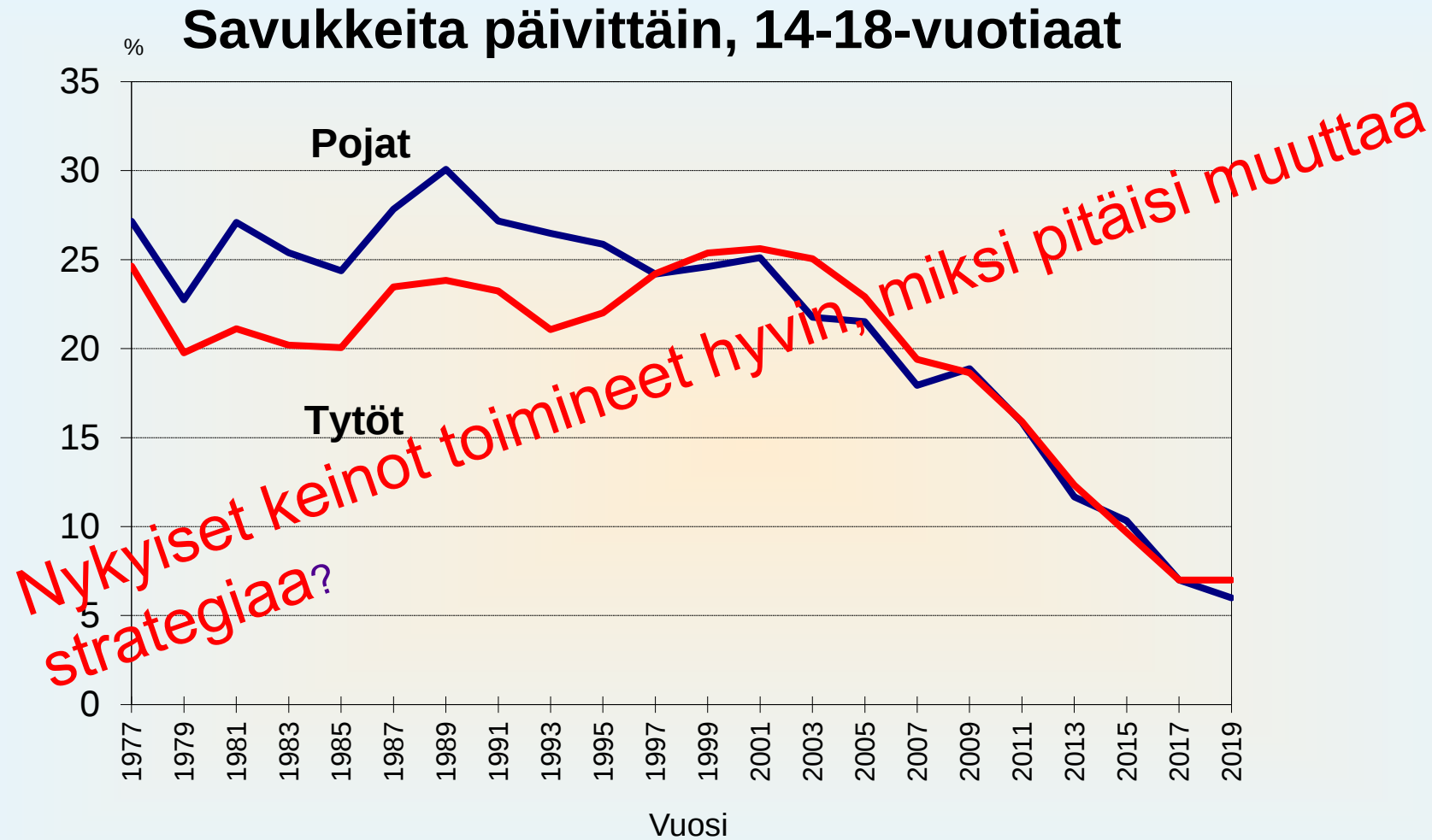
- perustuu 32 suomalaisen
tupakkaekspertin haastatteluun

Tämän lain tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen. Tupakkalaki 2016, 1 §

2030

Voiko Suomi saavuttaa tämän tavoitteen jatkamalla entistä pienten muutosten politiikkaa: lainsäädäntö keskeisenä elementtinä, ensisijaisesti säädelty kysyntää?

Vai pitääkö ottaa käyttöön radikaalimpia keinoja ja satsata myös terveyshaittojen pienentämiseen (harm reduction)?

Nuorten terveystapatutkimus 2019 Kinnunen ym. 2019, STM Raportteja ja muistioita 2019/56

Menestyksen taustalla olevia tekijöitä?

- Eri toimijoiden yhteistyö (järjestöt, julkinen hallinto, tutkijat)
- Poliittinen konsensus
- Yhteiset näkemykset politiikan suunnasta (ollaan ”yhtä perhettä”): No to harm reduction! Nikotiiniton, ei vain Savuton Suomi (huonot kokemukset nuuskasta ja Ruotsin toiminnasta)
- Hyvä lakiteksti: Jo ensimmäinen tupakkalaki kirjoitettiin mainoskiellon osalta siten, että kun sähkösavukkeet tulivat, lakia voitiin soveltaa niihin
- Väestön tuki nykyiselle politiikalle (entä jos kiellettäisiin käyttö esim. alle 18-vuotiailta ja siitä vuosi kerrallaan seuraaviin ikäryhmiin)

Käsitykset ulkoisten tekijöiden vaikutuksesta Suomen tavoitteen toteutumiseen:

- EU: Suomi edelläkävijä, Suomi voi edetä haluamallaan tavalla
- Tupakkateollisuuden rooli Suomessa olematon (vaikuttaa kolmannen osapuolen kautta)
- SOTE reformissa terveyden edistäminen jäänyt taka-alalle

Mitä esteitä nähtiin 2030 tavoitteen toteutumiselle:

- ❖ **Liian vähäiset resurssit**
 - ❖ Ei ketään päätoimista toimeenpanemassa (ei edes ASH)
 - ❖ Järjestöt korvaamattomia, mutta resurssit pienet ja usein perustuvat vuosittaisiin hakuihin
 - ❖ Järjestöjen toiminta ei ole kovin koordinoitua

Mitä esteitä nähtiin 2030 tavoitteen toteutumiselle:

- ❖ **Poliittiset ja lainsäädännölliset esteet**
 - ❖ Koalitionhallituksista seuraa kompromisseja; ei sellaista tahoa, jolla olisi hegemonia esitellä tupakkapolitiikkaa
 - ❖ Myös STM joutuu neuvottelemaan valtionvarain- ja kauppaministeriöiden kanssa omasta politiikastaan
 - ❖ Tarjontaan vaikea vaikuttaa EU:ssa tavaroiden vapaan liikkuvuuden takia

Mitä esteitä nähtiin 2030 tavoitteen toteutumiselle:

❖ Institutionaaliset käytännöt

- ❖ Ammattioppilaitoksissa vähän terveystietoa, opiskelijahuoltoa jne. vaikka tarve suurempi kuin lukioissa
- ❖ Ammattioppilaitokset usein hajautettu useisiin yksiköihin, johto ei tiedä mitä yksiköissä tapahtuu
- ❖ Ammattioppilaitosten työntekijöiden tupakointi; johto ei välttämättä puutu tähän

Mitä esteitä nähtiin 2030 tavoitteen toteutumiselle:

- ❖ **Joukkotiedotuskampanjat: tarvitaan vai ei**
 - ❖ Näitä pidettiin tehottomina eikä niitä katsottu tärkeäksi priorisoida
 - ❖ Eivät sovi suomalaiseen kulttuuriin (meiltä puuttuu esim. USA:ssa vahva tupakanvastainen kansalaisliike)

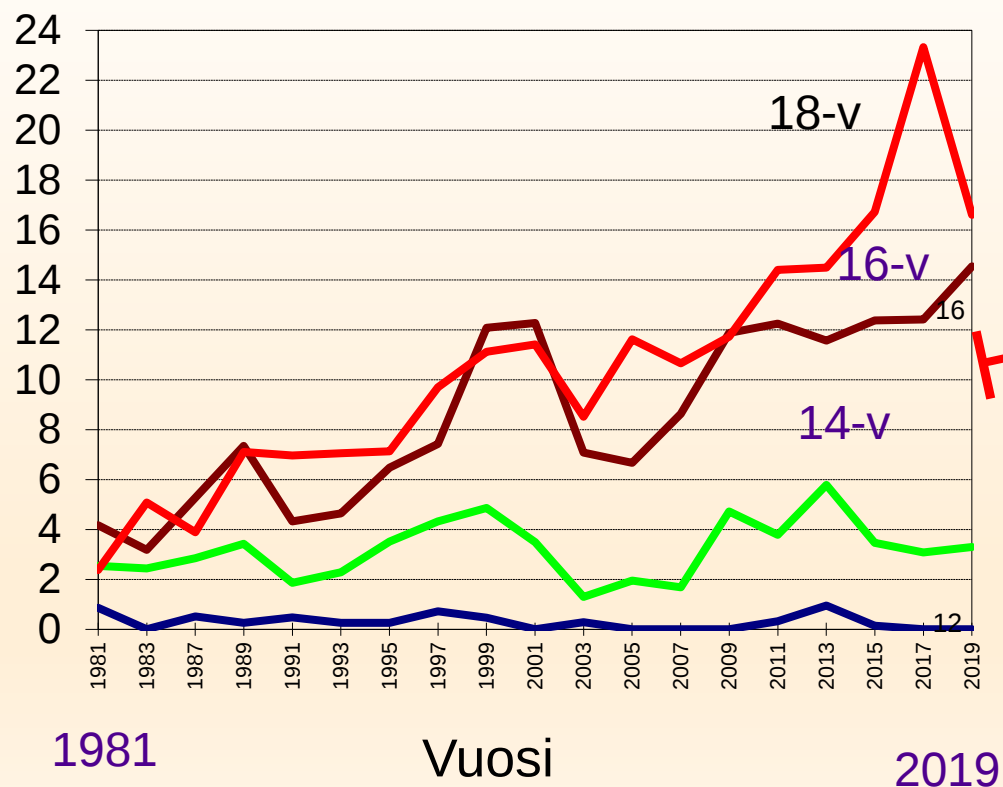
Mitä esteitä nähtiin 2030 tavoitteen toteutumiselle:

- ❖ **Tupakoinnin lopettamiseen tähtäävää toimintaa ei priorisoida**
 - ❖ Lopettamispalvelujen yhtenäistämistä ei nähdä tärkeäksi (lopettamispalvelut kaikkiin terveyskeskuksiin, sairaaloihin ym)
 - ❖ Lopettamispalvelut tunnetaan huonosti/ ei markkinoida
 - ❖ Tupakoitsijat eivät miellä terveydenhuoltoa lopettamispalvelujen tarjoajaksi

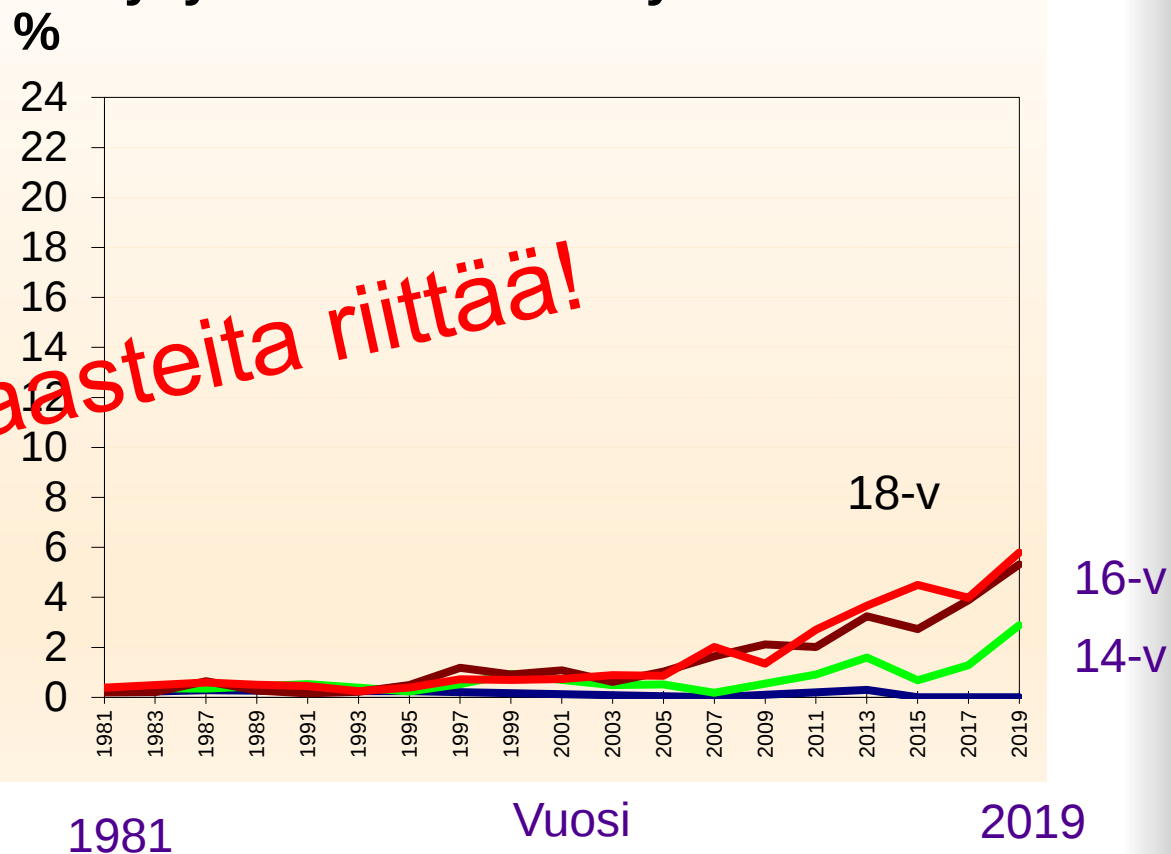
Miltä jatkotoimet haastattelujen perusteella näyttävät?

- ❖ Suomi jatkaa perinteistä pienten muutosten politiikkaa (ei esimerkiksi täydellistä nikotiinituotteiden myyntikieltoa)
- ❖ Harm reduction –strategian hylkääminen myös jatkossa rajoittamalla vaihtoehtoisten tupakankaltaisten tuotteiden saatavuutta ja niille altistumista
- ❖ Mutta olemmeko liian itsetyytyväisiä ja uskomme, että lainsäädäntö riittää
- ❖ Satsaako hallitus pitkäaikaista rahoitusta tavoitteen toteuttamiseksi? Saadaanko terveydenhuollon toiminta paremmin koordinoitua?

% Nykyisin nuuskaavat pojat

Nykyisin nuuskaavat tytöt

Haasteita riittää!

Kokeillut sähkösavukkeita 2019:

14-vuotiaat. Pojat 17 %, Tytöt 10 %

16-vuotiaat. Pojat 47 %, Tytöt 26 %

Nuorten terveystapatutkimus 2019 Kinnunen ym. 2019,
STM Raportteja ja muistioita 2019/56

Kiitos!

Arja Rimpelä
arja.rimpela@tuni.fi
Tel. 050 5698285